

ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਦਾਖ਼ਲਾ

(21:1-11)

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਨਾਲ ਮੱਤੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਪੂਰੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਦਾ ਹਫ਼ਤਾ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਚਰਮ ਉਸ ਦੇ ਸਲੀਬ ਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।¹ ਇਹ ਨਾਂਅ ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ *passio* ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਦੁੱਖ ਝੱਲਣਾ’ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦਾ ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ *passio* ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ।² ਯਿਸੂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਇੰਜੀਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਥਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਜੀਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ 25 ਤੋਂ 48 ਫ਼ੀਸਦੀ ਥਾਂ ਇਸੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।³

ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਦਾਖ਼ਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ (21:1-11), ਇਹ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਨੂੰ ਉਘਾੜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੈਕਲ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕੀਤਾ (21:12, 13) ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਅਤੇ ਲੰਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਦਿੱਤੀ (21:14-17)। ਯਹੂਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਬੇਫ਼ਲ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਦਿੱਤਾ (21:18-22)। ਯਹੂਦੀ ਆਗੂ ਜਿਹੜੇ ਯਿਸੂ ਉੱਤੇ ਇਲਜ਼ਮ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲੱਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ (21:23-27)। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿੱਤੇ: ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (21:28-32) ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਅੰਗੂਰੀ ਬਾਗ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (21:33-46)।

ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਭਾਵ ਐਤਵਾਰ, ਜਲਾਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਹ ਹਲੀਮ ਹੋ ਕੇ ਗਏ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ। ਉਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਠਵੇਂ ਦਿਨ ਪਸਾਹ ਤੋਂ ਛੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ (ਯੂਹੰਨਾ 12:1), ਬੈਤਨੀਯਾਹ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨਗਰ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਕਤ, ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀਹ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।⁴

ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ (12:16; 16:20; 17:9), ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲੁਕਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਥੇ ਹੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਮ ਮੁਜ਼ਾਹਿਰੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਜਾਵੇ। ਨਗਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰ ਮਿਲਾਉਣ ਤੇ ਨਬੂਵਤ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਚਿਆਈ ਅਤੇ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਜੁਲੀ ਹੈ। ਦਾਉਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਭਾਵ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਯਿਸੂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਫੌਜੀ ਜਿਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦੇਵੇ। ਜਦ ਯਿਸੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਤੇ ਖਰਾ ਨਾ ਉੱਤਰਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਮੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਚਿਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਆਪਣੇ ਤੇਜ ਅਤੇ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਦਾਖਲਾ ‘‘ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ’’ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।^੧

ਤਿਆਗੀ (21:1-7)

^੧ਜਾਂ ਉਹ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਏ ਅਰ ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਬੈਤਫ਼ਗਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਦੋ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ^੨ਉਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਜਾਓ ਅਤੇ ਵੜਦੇ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਗਧੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਓਗੇ ਜੋ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲਿਆਓ। ^੩ਅਰ ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਭਈ ਪੁਛੂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਲ ਦੇਵੇਗਾ। ^੪ਜੇ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਥੀ ਦਾ ਇਹ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ:

^੫ਸੀਯੋਨ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਆਖੋ, ਵੇਖ ਤੇਰਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਧੀਨਗੀ ਨਾਲ, ਗਧੀ ਉੱਤੇ ਸਗੋਂ ਗਧੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉੱਤੇ, ਸਵਾਰ ਹੋਕੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ^੬ਤਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਜਾਕੇ ਜਿੱਕਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ। ^੭ਅਤੇ ਗਧੀ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਸਣੇ ਲਿਆਏ ਅਰ ਆਪਣੇ ਲੀੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠਾ।

ਆਇਤ 1. ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਯਰੀਹੋ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ (20:29) ਬੈਤਅਨੀਆ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਤ ਕੱਟੀ (ਯੂਹੰਨਾ 12:1)। ਬੈਤਅਨੀਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਅੰਜੀਰਾਂ ਦਾ ਘਰ’’ ਹੈ। ਲਾਜ਼ਰ ਅਤੇ ਮਰੀਅਮ ਅਤੇ ਮਾਰਥਾ ਨਾਮਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਘਰ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 11:1; 12:1)। ਇਹ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ ਦੋ ਕੁ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਜੈਤੂਨ ਪਹਾੜ ਦੀਆਂ ਪੂਰਵੀ ਢਲਾਨਾਂ ਤੇ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 11:18)।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਟੋਲੀ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਲਈ ਨਿੱਕਲ ਪਏ ਸਨ। ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਤਕ ਪਵਿੱਤਰ ਨਗਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਵਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਜੇਤਸੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਹੀ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਬਾਲ ਮਸੀਹ ਤਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ (2:1)। ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਯੂਹੰਨਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ (3:5) ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਏ ਸਨ (4:25)। ਯਹੂਦੀ ਆਗੂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ ਸਨ (15:1, 2)। ਪਰ ਮੱਤੀ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇ (ਇੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਛੇ ਵਾਰ ਜਾਣ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਲਈ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ)। ਤਾਂ ਵੀ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਦੀਆਂ ਨਬੂਵਤਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ (16:21; 20:17, 18)। ਪਵਿੱਤਰ ਨਗਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਬੂਵਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਬੈਤਨੀਯਾਹ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਬੈਤਫ਼ਗਾ ਨਾਮਕ ਥਾਂ ਤੇ ਆਏ

ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਕੱਚੀਆਂ [ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ] ਅੰਜੀਰਾਂ ਦਾ ਘਰ।' ਇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਸਹੀ ਥਾਂ ਬਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਬੈਤਅਨੀਯਾਹ ਅਤੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਕਿਤੇ ਸੀ।

ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਪਹਾੜ ਦੀਆਂ ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ ਤੋਂ 2,600 ਉਚਿਆਈ ਤਕ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ (ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਥਾਂ) ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨਾਂਅ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਹੈਕਲ ਦੇ ਪਹਾੜ ਤੋਂ 250 ਕੁ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਨਗਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਝਲਕ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਲੂਕਾ 19:41)। ਇਹ ਪਹਾੜ ਉੱਤਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਤਕ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਮੀਲ ਲੰਬਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਰੋਮ, ਉੱਪਰ ਉਠਾਏ ਜਾਣ, ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਪਹਾੜ ਅਤੇ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਪਹਾੜ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਚੋਟੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਚੋਟੀ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਸਤਰੀ ਖੰਡ ਨਾਲ ਵਖ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਜੈਤੂਨ ਦਾ ਸਹੀ ਪਹਾੜ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।^੯ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਅਤੇ ਬੈਤਅਨੀਯਾਹ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਘੁੰਮਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਇਤ 2. ਟੋਲੀ ਦੇ ਬੈਤਫ਼ਗਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਇਕ ਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਭੇਜਿਆ, 'ਉਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਜਾਓ।' ਇਸ ਹੁਕਮ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ 'ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾਓ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਹੈ' ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (NRSV; JNT)। ਇਹ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਪਿੰਡ ਬੈਤਫ਼ਗਾ ਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ।

ਫਿਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ, 'ਅਤੇ ਵੜਦੇ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਗਾਧੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਓਗੇ ਜੋ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲਿਆਓ।' ਮਰਕੁਸ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਗਾਧੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਮਰਕੁਸ 11:2; ਲੂਕਾ 19:30)। ਇਸ ਚੂਕ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਾਧੀ ਹੀ ਉਹ ਜਾਨਵਰ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਯਿਸੂ ਨਗਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਾਧੀ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 11:2; ਲੂਕਾ 19:30)। ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਰੌਲੇ ਰੱਪੇ ਭਰੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਇਤ 3. ਯਿਸੂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਬਗਾਨੇ ਆਦਮੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੇਤਾ ਲੈਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।^{੧੦} ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 'ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।' ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ (ਲੂਕਾ 19:33) ਐਨੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਜਾਨਵਰ ਕਿਉਂ ਲੈਣ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਪ੍ਰਭੂ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਸੁਝਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਠਹਿਰਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਗੱਲ 'ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਪਾਸਵਰਡ' ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 4. ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਸੀ। ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਗਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਗਾਧਿਆਂ ਜਾਂ ਖੱਚਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 11:2; ਲੂਕਾ 19:30)। ਘੋੜੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਗਏ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਨਿਆਈਆਂ 5:10; 1 ਰਾਜਿਆਂ 1:33)। ਯਿਸੂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਉਣ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਣ ਲੋਕਾਂ, ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰ' ਬਣ ਕੇ ਆਇਆ (ਯਸਾਯਾਹ 9:6)।

ਗਏ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਵੜ ਕੇ ਯਿਸੂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ

ਨਬੂਵਤ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: ਸੋ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਬੀ ਦਾ ਇਹ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ (ਵੇਖੋ 1:22; 2:15, 17, 23; 4:14; 8:17; 12:17; 13:35; 26:56; 27:9)। ਇੱਥੇ ‘ਨਬੀ’ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੌਣ ਹੈ। ਪਰ ਕੁਝ ਪਰਾਚੀਨ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿਚ ‘ਜ਼ਕਰਯਾਹ’ ਹੈ ਜਦਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ‘ਯਸਾਯਾਹ’ ਹੈ।^੯

ਆਇਤ 5. ਇੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹਵਾਲਾ ਯਸਾਯਾਹ 62:11 ਅਤੇ ਜ਼ਕਰਯਾਹ 9:9 ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ:

‘ਸੀਯੋਨ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਆਖੋ, ਵੇਖ ਤੇਰਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਧੀਨਗੀ ਨਾਲ, ਗਾਧੀ ਉੱਤੇ ਸਗੋਂ ਗਾਧੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉੱਤੇ, ਸਵਾਰ ਹੋਕੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।’

ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਨਬੂਵਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਦੇਣਾ ਆਮ ਯਹੂਦੀ ਰੀਤ ਸੀ।¹⁰ ‘ਸੀਯੋਨ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਆਖੋ’ ਯਸਾਯਾਹ 62:11 ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਜ਼ਕਰਯਾਹ 9:9 ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਆਰੰਭ ‘ਹੇ ਸੀਯੋਨ ਦੀਏ ਧੀਏ, ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋ’ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬਾਕੀ ਹਵਾਲਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਨਬੂਵਤ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ‘ਸੀਯੋਨ ਦੀ ਧੀ’ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ (ਜ਼ਬੂਰ 9:14; ਯਸਾਯਾਹ 37:22; ਯਿਰਮਿਯਾਹ 4:31; ਵਿਰਲਪ 1:6)। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਨਗਰ ਦੇ ਬਸਿੰਦਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੂਲ ਵਿਚ ਸੀਯੋਨ ਯਹੂਸ਼ੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦਾਉਦ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਦਾਉਦ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ’ ਨਾਂਅ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (2 ਸਮੂਏਲ 5:7)। ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਸੀ (2 ਸਮੂਏਲ 5:11)। ਇਹੀ ਉਹ ਥਾਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਦਾਉਦ ਨੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਅਹਿਦ ਦੇ ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ (2 ਸਮੂਏਲ 6:12)। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੁਲੇਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਾਉਦ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਹੈਕਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੰਦੂਕ ਉੱਥੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ (1 ਰਾਜਿਆਂ 8:1)। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ‘ਸੀਯੋਨ’ ਨਾਂਅ ਹੈਕਲ ਦੇ ਪਹਾੜ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ (ਜ਼ਬੂਰ 74:2)। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ (ਜ਼ਬੂਰ 48)।

ਜ਼ਕਰਯਾਹ 9:9 ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਕ ਰਾਜੇ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ‘ਅਧੀਨ’ (*praus*) ਜਾਂ ‘ਦੀਨ’ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (5:5 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ; 11:29)। ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਾਖਲਾ ਰੱਖ, ਲੜਾਈ ਦੇ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਤੀਰ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ (ਜ਼ਕਰਯਾਹ 9:10)। ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇਹ ਨਬੂਵਤ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਧਰਮੀ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 6. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜਲਾਲ ਪਾਉਣ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 12:16), ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਜਾਕੇ ਜਿੱਕੁਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਰੁਕਾਵਟ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਉੱਥੇ ਖੜੇ ਸਨ’ ਤੋਂ ਮਿਲੀ (ਮਰਕੁਸ 11:5), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੂਕਾ 19:33 ਵਿਚ ਗਾਧੀ ਦੇ ‘ਮਾਲਕ’ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਗਾਧੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ’ (21:3), ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਫੌਰਨ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ (ਮਰਕੁਸ 11:6; ਲੂਕਾ 19:34)।

ਆਇਤ 7. ਚੇਲੇ ਗਾਧੀ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਸਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋਲ ਲੈ ਆਏ। ਗਾਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਅੱਡ ਕਰਨ

ਦੀ ਗੀਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।¹¹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਾਠੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੀੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *hation* ਬਹੁਤ ਵਚਨ ਸ਼ਬਦ ਹੋਣ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਕੱਪੜੇ’’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਚੋਗਾ’’ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਹਰੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠਾ। ਯੂਨਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਮੂਲ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ’’ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਭਲਾ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਅਰਥ ਕੱਢਣ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਰ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ? ਕਈਆਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੱਤੀ ਨੇ ਜ਼ਕਰਯਾਹ 9:9 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ‘‘ਗਧੀ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਗਧੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।’’ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਤੀ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਬੂਵਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੱਗੇ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੋਹਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਬੱਚੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦਕਿ ਗਧੀ ਉਹਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸੀ।¹² ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸਿਰਫ਼ ਬੱਚੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ।

ਸੁਆਗਤ (21:8-11)

^੯ਅਤੇ ਭੀੜ ਦੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੀੜੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਵਿਛਾਏ ਪਰ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਬਿਰਫ਼ਾ ਦੀਆਂ ਡਾਲੀਆਂ ਵੱਢ ਕੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ^{੧੦}ਅਤੇ ਭੀੜ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, ਹੋਸ਼ਨਾ ਦਾਉਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ! ਮੁਬਾਰਕ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ! ਪਰਮ ਧਾਮ ਵਿਚ ਹੋਸ਼ਨਾ! ^{1੦}ਅਰ ਜਦ ਉਹ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਹਿੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ? ¹¹ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਇਹ ਯਿਸੂ ਗਲੀਲ ਦੇ ਨਾਸਰਤ ਦਾ ਨਬੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 8. ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੈਤਨੀਯਾਹ ਤੋਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਆਈ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਜੈਤੂਨ ਪਹਾੜ ਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਰਾਹ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਪਸਾਹ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਹੋਣਗੇ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਗਲੀਲ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਇੱਕਠਾ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਗਧੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੀੜੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਵਿਛਾਏ। ਆਇਤ 7 ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ‘‘ਚੋਗਿਆਂ’’ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ (NIV; NRSV)। ਜੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਲਿਬਾਜ਼ ਸਨ। ਚੋਗਾ ਲਾਹ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅੱਗੇ ਵਿਛਾ ਦੇਣਾ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਸੀ (2 ਰਾਜਿਆਂ 9: 13) ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ‘‘ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।’’

ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਬਿਰਫ਼ਾ ਦੀਆਂ ਡਾਲੀਆਂ ਵੱਢ ਕੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮਰਕੁਸ 11:8 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘‘ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਵੱਢ ਕੇ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀਆਂ,’’ ਜਦਕਿ ਯੂਹੰਨਾ 12: 13 ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ‘‘ਖ਼ਜੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ’’ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਖ਼ਜੂਰ ਦਾ ਰੁੱਖ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ‘‘ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ

ਪਰਬ ਦੌਰਾਨ ਖਜੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ' (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 23:40, 42; ਵੇਖੋ ਨਹਮਯਾਹ 8:15)। ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀ ਹੈਕਲ ਵਿਚ (1 ਰਾਜਿਆਂ 6:29, 32, 35) ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਹੈਕਲ ਦੇ ਹਿਜ਼ਕੀਏਲ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਵਿਚ (ਹਿਜ਼ਕੀਏਲ 40:16-37; 41:18-20, 25, 26) ਵਿਚ ਖਜੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਨ। ਕਫ਼ਰਨਾਹੁਮ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਿਨਾਗੋਗ ਸਣੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਿਨਾਗੋਗਾਂ ਨੂੰ ਖਜੂਰ ਦੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਸੁਰਗੀ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੇ ਸਫ਼ੇਦ ਲਿਬਾਸ ਪਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖਜੂਰ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਫੜੇ ਵੇਖਿਆ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 7:9)।

ਖਜੂਰ ਦਾ ਰੁੱਖ ਕੌਮੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵੀ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਖਜੂਰ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਯਹੂਦੀ ਸਿੱਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਉੱਕਰੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮੱਕਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖਜੂਰ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।¹³ ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗਧੀ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਮੰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਜਦਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖਜੂਰ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਵਰਤ ਕੇ ਮੱਕਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਸੀਹਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ।¹⁴

ਆਇਤ 9. ਭੀੜ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਘੇਰ ਲਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਾਹੀ ਜਲੂਸ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹੋਰ ਪਿੱਛੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 118 ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ' ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਜ਼ਬੂਰ ਜੋ ਕਿ ਹਲੇਲ ਦੇ ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ (113-118) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸਾਹ ਤੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਮਿਸਰ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚੋਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮਸੀਹਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਜ਼ਬੂਰ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਇਸ ਦੀ 'ਖੂੰਜੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ਦਾ ਪੱਥਰ' ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ (21:42; ਮਰਕੁਸ 12:10, 11; ਲੂਕਾ 20:17; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 4:11; 1 ਪਤਰਸ 2:7)।

ਹੋਸੰਨਾ ਇਬਰਾਨੀ ਇਜ਼ਹਾਰ ਦਾ ਯੂਨਾਨੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਮੂਲ ਵਿਚ 'ਹੁਣ ਬਚਾ ਲੈ' ਜਾਂ 'ਬਚਾ ਲੈ, ਅਸੀਂ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ' ਹੈ। ਇਹ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਬੂਰ 118:25 ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: 'ਹੇ ਯਹੋਵਾਹ, ਬਿਨਤੀ ਹੈ, ਬਚਾ ਲੈ, ਹੇ ਯਹੋਵਾਹ, ਬਿਨਤੀ ਹੈ, ਨਿਹਾਲ ਕਰ!' ਭੀੜ ਨੇ ਦਾਊਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ। ਮਸੀਹਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਯਿਸੂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਿਕ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਈ (1:1 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

ਭੀੜ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ 118:26 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ: 'ਮੁਥਾਰਕ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ!' ਯਹੂਦੀ ਰਵਾਇਤ ਵਿਚ ਇਸ ਪੁਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਡੀਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 12:13)।¹⁵ ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਸਮਝੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਹੋਸੰਨਾ!' ਪੁਕਾਰਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ 'ਇਹ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਦਿਓ' (27:22) ਪੁਕਾਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਕਿਉਂ? ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਆਇਤ 10. ਯਿਸੂ ਜਦ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਚਿੱਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਹਿੱਲ ਗਿਆ।¹⁶ 'ਹਿੱਲ ਗਿਆ' ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ

ਸ਼ਬਦ (*seio*) ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ *seismic* ਮੱਤੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਧਰਤੀ ‘ਕੰਬੀ’ ਸੀ (27:51) ਅਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਕਬਰ ਉੱਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ‘ਕੰਬ ਉੱਠੇ’ ਸਨ (28:4)। ਆਇਤ 10 ਵਿਚ *seio* ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ’ (KJV) ‘ਹੜਬੜੀ ਮੱਚ ਗਈ’ (NRSV), ‘ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ’ (NCV) ਅਤੇ ‘ਗੜਬੜ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ’ (TEV) ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਸਨ, ‘ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ?’ ਯਿਸੂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਕੱਟਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜਨਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 2:13; 5:1; 7:10, 14; 10:22, 23; 18:20)। ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੜਨ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਸਨ, ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ ਭੀੜ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਪਸਾਹ ਦਾ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਨਈਂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਕੁਝ ਪੂਰੀ ਰੋਮੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪਰਬਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:5, 9–11), ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਆਇਤ 11. ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ, ‘ਇਹ ਯਿਸੂ ਗਲੀਲ ਦੇ ਨਾਸਰਤ ਦਾ ਨਬੀ ਹੈ।’ ਭੀੜ ਦੇ ਇਹ ਲੋਕ ਗਲੀਲੀ ਸਨ ਅਤੇ ਪਰਬ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਦੇ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਫ਼ਖਰ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੀਲ ਦਾ ਨਬੀ ਆਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਨਬੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਮੱਤੀ 13:57 ਅਤੇ 16:14 ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਨਬੀ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 6:15; ਲੂਕਾ 7:16; 13:33; ਯੂਹੰਨਾ 4:44)। ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ ਬਲਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਭੀੜ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ‘ਉਹ ਨਬੀ [ਮੁਸਾ ਵਰਗਾ] ਜਿਹੜਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ’ ਮੰਨ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ (ਯੂਹੰਨਾ 6:14; ਵੇਖੋ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 18:15, 18; ਯੂਹੰਨਾ 7:40; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 3:22; 7:37)।

ਭੀੜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘ਨਾਸਰਤ’ ਨਗਰ ਦਾ ਹੈ (2:23 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ‘ਯਿਸੂ ਨਾਸਰੀ’ ਨਾਂਅ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (26:71; 32; ਮਰਕੁਸ 1:24; 10:47; 16:6; ਲੂਕਾ 4:34; 18:37; 24:19; ਯੂਹੰਨਾ 1:45; 18:5, 7; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:22; 3:6; 4:10; 6:14; 10:38; 22:8; 26:9)। ਮੱਤੀ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ‘ਗਲੀਲ ਦੇ ਨਾਸਰਤ ਦਾ’ (21:11), ਬਲਕਿ ‘ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਬੈਤਲਹਮ’ ਦਾ ਸੀ (2:1)।¹⁷

ਆਪਣੇ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਯਿਸੂ ਨੇ ਹੋਰ ਖੁੱਲ ਕੇ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਕਸਾਇਆ ਜਿਹੜੇ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ

ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਦਾਖ਼ਲਾ (21:1-11)

ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦਾ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਦਾਖ਼ਲਾ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਸਬਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ:

1. *ਯਿਸੂ ਦਾ ਸਰਵਗਿਆਨ* (21: 1-3)। ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗਧਾ ਮੰਗਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਅਲੌਕਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ੁਦਾਈ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

2. *ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਨਬੂਵਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ* (21:4, 5)। ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਗਏ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਜ਼ਕਰਯਾਹ 9:9)। ਮੌਤੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣਾ ਨੇਮ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3. *ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੀਨਤਾ* (21:6, 7)। ਯਿਸੂ ਤਲਵਾਰ ਕੱਢ ਕੇ ਚਿੱਟੇ ਘੋੜੇ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 19:11-16)। ਉਹ ਗਾਧੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਦੀਨ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ। ਫੌਜੀ ਮਸੀਹਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਹ ਦੁਖੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਇਆ (ਯਸਾਯਾਹ 53)।

4. *ਯਿਸੂ ਦਾ ਆਦਰ* (21:8-11)। ਭੀੜ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਹਰੀ ਲਿਬਾਸ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕ ਤੇ ਇਛਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਗਾਧਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲੇ। ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਵੇਂ ਹੀ ਸੜਕ ਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਕੱਟ ਕੇ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੰਪੇਪ ਵਿਚ ਉਹ ਰਾਜੇ ਲਈ ਲਾਲ ਗਲੀਚਾ ਵਿਛਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮੁਬਾਰਕ ਆਖਦਿਆਂ ‘‘ਹੋਸੰਨਾ, ਦਾਉਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ’’ ਪੁਕਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਯਿਸੂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਵਡਿਆਈ ਅਤੇ ਆਦਰ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 5:9-14)।

5. *ਯਿਸੂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੰਚਲਤਾ*। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਗਏ। ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭੜਕਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਹ ਪਿਲਾਤੁਸ ਕੋਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਚੀਕ ਰਹੇ ਸਨ, ‘‘ਇਹ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਦਿਓ’’ (27:22, 23)।

ਸ਼ਾਹੀ ਦਾਖ਼ਲਾ ਕੁਝ ਹੀ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਯਿਸੂ ਦੇ ਰਾਜਤਿਲਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਮੌਤ, ਦਫ਼ਨਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:3)। ਫਿਰ ਉਹ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਉੱਚਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਉਠਾ ਲਿਆ ਗਿਆ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:9-11), ਉਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:33-36)। ਹੁਣ ਉਹ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡੇਵਿਡ ਸਟਿਵਰਟ

ਖਜੂਰੀ ਐਤਵਾਰ (21:1-11)

ਖਜੂਰੀ ਐਤਵਾਰ, ਜਾਂ ਪਾਮ ਸੰਡੇ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਐਤਵਾਰ ਜਾਂ ਈਸਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹਫ਼ਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਂਅ ਮੱਤੀ 21, ਮਰਕੁਸ 11, ਲੂਕਾ 19, ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ 12 ਵਿਚ ਦਰਜ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ। ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਹ ਦਿਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਮਨੁੱਖੀ ਰੀਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਵੇਂ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ (ਡੋਰਿਆਂ ਦਾ ਪਰਬ ਜਾਂ ਸਮਰਪਣ ਪਰਬ) ਤੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਦੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 12:1, 12)।²ਜ਼ੋਂਡਰਵਨ *ਇਲੱਸਟ੍ਰੇਟਡ ਬਾਈਬਲ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡਜ਼ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਅੰਕ 1, ਮੈਥਿਊ, ਮਾਰਕ, ਲੂਕਾ, ਸੰਪਾ. ਕਲਿੰਟਨ ਈ. ਆਰਨੋਲਡ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜ਼ੋਂਡਰਵਨ, 2002), 126 ਵਿਚ ਮਾਈਕਲ ਜੇ. ਵਿਲਕਿੰਸ, 'ਮੈਥਿਊ।' ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕੁਝ ਅਨੁਵਾਦਾਂ (KJV; ASV; RSV; NJB) ਵਿਚ, ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:3 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 'ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਦੇ ਮਗਰੋਂ' ਵਾਕਅੰਸ਼ ਹੈ।³ਉਹੀ।⁴ਜੇਸੇਫ਼ਸ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੋਵੇ, ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਕਿ ਚਾਲੀ ਕੁ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਸਾਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 2,700,200 ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਿਆ (ਈਸਵੀ 70)। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਔਸਤਨ ਦਸ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਲੇਲਾ ਖਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਵਕਤ ਕੱਟੇ ਗਏ ਲੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ (ਜੇਸੇਫ਼ਸ *ਵਾਰਜ਼* 6.9.3.) ਈਸਵੀ 65, ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਤੀਹ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ, (ਜੇਸੇਫ਼ਸ 2.14.3.)⁵ਡੋਨਲਡ ਏ. ਹੈਗਨਰ, *ਮੈਥਿਊ 14-28*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਅੰਕ 33ਬੀ (ਡਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1995), 591. ⁶ਵਿਲੀਅਮ ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ, *ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ: ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1973), 762-63. ⁷ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, *ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ*, ਪਿੱਲਰ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1992), 519. ⁸ਉਹੀ।⁹ਬਰੂਸ ਐਮ. ਮੈਜ਼ਗਰ, *ਏ ਟੈਕਸਚੁਅਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗ੍ਰੀਕ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ*, ਜਿਲਦ 2ਜੀ (ਸਟੱਟਗਰਟ: ਜਰਮਨ ਬਾਈਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ, 1994), 44. ¹⁰ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਮਰਕੁਸ 1:2, 3, ਜੋ ਮਲਾਕੀ 3:1 ਅਤੇ ਯਸਾਯਾਹ 40:3 ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਮ ਵਾਕਅੰਸ਼ 'ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੋ' ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੈ।

¹¹ਮਿਸ਼ਨਾਰ ਬਾਬਾ ਬਥਰਾ 5.3. ¹²ਹੈਗਨਰ, 595. ¹³1 ਮੱਕਾਬੀਆਂ 13:51; 2 ਮੱਕਾਬੀਆਂ 10:7. ¹⁴ਕ੍ਰੇਗ ਐਸ. ਕੀਨਰ, *ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗੌਸਪਲ ਆਫ਼ ਮੈਥਿਊ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1999), 494. ¹⁵ਹੈਗਨਰ, 596. 'ਜਿਹੜਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ' ਵਾਕਅੰਸ਼ ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ (3:11 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ; 11:3)। ¹⁶ਮੱਤੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਸ਼ਹਿਰ 'ਘਬਰਾਇਆ' ਸੀ (2:3)। ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ਯੂਨਾਨੀ ਕਿਰਿਆ (*tarasso*) ਤੋਂ ਭਾਵ 'ਹਲਚਲ ਮਚਣਾ' ਜਾਂ 'ਕੰਬ ਜਾਣਾ' ਵੀ ਹੈ।¹⁷ਕੀਨਰ, 493.